

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ДЕПАРТАМЕНТ ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ

ИДЕЕН ПРОЕКТ ПО ОП „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ“ (2014-2020г.) АНАЛИЗ НА ПРОГРАМНИТЕ КОМПОНЕНТИ – ЦЕЛИ, СТРУКТУРА, ФИНАНСИРАНЕ

САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА АДММ 932
КЪМ КУРС „ПОЛИТИКИ И ПРОГРАМИ НА ЕС”

Автор: Христиан Даскалов, Ф44967

19.12.2013г.

гр. София

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2
ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИДЕЕН ПРОЕКТ	3
ПОЛИТИКА НА ЕС	5
ПРЕДСТАВЯНЕ НА ФИНАНСОВИЯ ИНСТРУМЕНТ	8
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	9
ИЗТОЧНИЦИ	10

ВЪВЕДЕНИЕ

В настоящата статия ще бъде представен идеен проект, който ще бъде анализиран от гледна точка на политиката на ЕС, за постигането на чиито цели съдейства, и съответствието на проекта с финансовия инструмент, по който получава финансиране.

Тъй като се намираме в глобална среда, в която знанието се превръща в най-стратегическия ресурс, а процесът на учене и предприемаческо откриване – в най-фундаменталната дейност за повишаване на конкурентоспособността на даден сектор или организация¹, разгледаният проект „Студентски екип 2020“ е свързан именно с развитието на капацитет у младите хора и техните организации за участие в постигането на целите по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020“ чрез обучение и включване с образователни и научноизследователски проекти по програмата през новия програмен период, в който националната икономика си е поставила за цел да постигне интелигентен растеж, базиран на знанието, в съответствие с общоевропейските цели по стратегията „Европа 2020“.

¹ OECD, The Knowledge-Based Economy. OECD, Paris, 1996

I ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИДЕЕН ПРОЕКТ

Проектът „Студентски екип 2020“ е вдъхновен от опита на Европейската комисия (ЕК) с популяризацията на европейския проект сред различни социални и професионални общности и гилдии, посредством т.нар. „Екип Европа“ и „Екип Европа – Junior“, които функционират във всички 27 страни-членки и се съставяват от обществено-признати експерти и млади професионалисти от младежкия и студентски сектор с интерес в сферата на европейското управление и секторните политики на ЕС. Тяхната мисия е да бъдат своеобразни „посланици“ на европейския проект сред гражданите на Европа, в рамките на определен мандат от време, участвайки в организацията и провеждането на различни социални, икономически, обществено-политически и др. инициативи, кампании и проекти на ЕК. Инициативата е пример за добра практика в сферата на европейското публично управление и взаимодействието с гражданския, частен и академичен сектор в страните-членки.

Студентите от бъдещия екип „2020“ ще бъдат своеобразни „посланици“ на оперативната програма „Наука и образование за интелигентен расетейж“ (ОП НОИР) сред студентската общност в страната и в продължение на една година ще имат за задача да организират и водят срещи по места – със студентски съвети, клубове, неформални студентски групи по интереси, в специално организирани лекции, семинари и събития на партньорите по проекта - МОН и Националното представителство на студентските съвети (НПСС)² по въпросите на оперативната програма - нейните цели, мисия, визия, конкретни възможности за кандидатстване и реализиране на успешни проекти – настоящи и бъдещи.

Ето и схематично представяне на дейностите по проекта:

- **Дейност I Конкурс за избор на студентски посланици на ОП НОИР**

За целта ще бъдат избрани студентите, които са най-мотивирани и подготвени теоретично и практически. Ще се кандидатства за участие в „посланическият екип“ чрез мотивационно писмо и презентация по зададени европейски теми. Възможна такава тема е *„Моята европейска визия за българското висше образование и наука – идеи за практическа реализация“*. Кандидатите, които получат най-голям брой точки, по документи, ще бъдат поканени на втория и финален етап от конкурса, за да представят и обсъдят с компетентно жури темата на презентацията си на специално организирано за целта събитие. Журито ще бъде съставено от партньорите по проекта и общественици с принос към българското висше образование и наука от Обществения консултативен съвет към Министеръра на образованието и науката.

² НПСС е учредено през месец март 2000 г. в град Свищов в изпълнение на чл. 73а от Закона за висшето образование. НПСС е единственият законоустановен национален орган за защита на общите права и интереси на студентите и докторантите и се състои от председателите или делегирани представители на студентските съвети от всички 51 висши училища в България. НПСС има за главна цел утвърждаването на студентските съвети като основни и значими партньори на ръководствата на висшите училища в стремежа им за развиване на качествено европейско образование с висока степен на практическа насоченост. В тази връзка организацията работи за повишаване качеството на обучение, създаване на предпоставки за израстване на младия научен потенциал на страната, повишаване степента на самоуправление, взаимстване на добри практики в областта на мобилността и развитието на кариерните центрове по места и др. Националната организация развива редица извънаудиторийни форми и проекти, целящи да обогатят академичния живот в страната и да развият ключови компетенции в студентите, свързани с техните личностни и социални умения за работа в екип.

- **Дейност II Обучителен етап**

Селектираните участници в студентския екип „2020“ ще преминат през поредица от специални обучения, организирани от партньорите по проекта. Броят и състава на участниците ще зависи както от проявения интерес в предходния етап, така и от др. фактори като максимално покритие на университетските центрове по градове, отчитане на финансовите и логистични възможности по проекта. Техническите лекции/семинарни занятия, свързани със съдържанието и спецификите на бъдещата оперативна програма, ще бъдат водени от експерти от главна дирекция СФМОП на МОН. Темите, свързани с връзката между академични ръководства на висшите училища, студентски съвети, клубове по интереси и студенти, в контекста на разработването и реализирането на проекти, ще бъдат водени от представители на ръководството и експертните комисии на НПСС.

- **Дейност III Информационна и промоционална кампания по университети**

Самите събития, организирани съвместно със Студентските съвети и клубове по места, могат да бъдат съпътствани от раздаване на информационни материали, презентации и дискусии в академична среда или в рамките на Областните информационни центрове, с цел отваряне на програмата и конкретния проект към по-широката общественост. В провеждането на информационните дни, съгласно предварително изготвен график, ще се включат и представители на партньорите по проекта – експерти от МОН, представители на студентските съвети от ОС и ръководството на НПСС.

- **Дейност IV Онлайн кампания за разработване на проекти**

Ще бъде създадена онлайн платформа за консултации на студенти и студентски организации по оперативната програма. Платформата ще служи за промоция и популяризация на проведените обучения и дейности по проекта, на самите студентски „посланици“, на последващи издания на проекта „2020“. Ресорът на консултации ще бъде съобразен с компетенциите на организаторите и партньорите на проекта, по подобие на обучителния етап. Запитванията ще могат да се отправят директно до тях, или да бъдат насочвани по компетентност към др. инструменти на Европейската комисия като портала „Европа Директ“ и др. национални и международни организации, мрежи и институции.

- **Дейност V Оптимизиране и развитие на проекта**

Ще бъде направена оценка на извършеното по проекта и въздействието му в академична среда на база количествени и качествени критерии, зададени от партньорите по проекта и информация, получена от студентския екип, студентите и академичните среди по места, медиите, широката общественост. Планира се провеждането на заключителна кръгла маса, която да обобщи и представи основните резултати, както и издаване на сборник – печатен и онлайн с материалите – обучителни и практически, и натрупания опит по проекта за допълнителна валоризация.

При цялостна положителна оценка на проекта, в периода ще стартира подготовка на второто му издание, с обявяване на нов конкурс за „посланици“ с цел сформиране на обновен студентски екип „2020“, а участвалите в първото издание ще създадат т.нар. алумни-общност, която ще продължи активно да бъде свързана и съпричастна с дейността на МОН, НПСС и бъдещето на оперативната програма.

Стратегическите цели на проекта са свързани със:

1. Активизиране на студентите в проектната, научноизследователска и развойна дейност в рамките на тяхното обучение в българските университети и след завършването им - при навлизане в частния, неправителствен, държавен или академичен сектор, което е необходимо за постигането на висока ефективност при изпълнението на целите по оперативната програма за интелигентен растеж.
2. Ангажиране на висока степен на обществена подкрепа сред академичната и най-вече студентска общност за създаването и изпълнението на ОП «Наука и образование» и посредством това за политиките на МОН като управляващ орган по програмата (нова Стратегия за висше образование, Закон за висше образование, мерки по стратегията за интелигентна специализация и др.) в насока реформа в системата на висшето образование и науката.
3. Създаване на здрава институционална връзка между системата на студентското самоуправление и МОН като институция, отговорна за реализацията на държавната политика в сферата на висшето образование и науката и между секторните партньори като цяло – студенти и студентски организации, академични ръководства, ръководство и администрация на МОН и представителите на бизнеса, гражданското общество, медиите по отношение на работата по ОПНОИР за постигането на една от националните цели по стратегията „Европа 2020“ - Дял от БВП на инвестициите в наука и иновации – 1,5 %³.

Настоящият проект е уникален за българската административна практика, с минималните си разходи, значими ползи за системата и нулев риск с оглед на огромния доброволчески ресурс на органите на студентското самоуправление и партньорите от неправителствения сектор, които имат за своя дългогодишна кауза развитието на българското висше образование. В течение на проекта ще бъде потърсена максимална добавена стойност от в-ки експерти с желание и интерес да подпомогнат студентския екип «2020». Това включва всички организации-членове на Обществения консултативен съвет към МОН.

II ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Проектната идея спада към политиката по сближаване, наричана още Кохезионна, или Регионална политика на ЕС, чиято основна цел е намаляването на социално-икономическите различия между отделните региони.

За периода 2007-2013 г. политиката за сближаване на ЕС се фокусира върху три приоритетни цели, главната от които (по която България бе избираема за финансиране) бе цел 1 "Сближаване". Тази цел се стреми да ускори сближаването на най-слабо развитите страни-членки и региони, чрез подобряване на условията за растеж и заетост, посредством увеличаване и подобряване на качеството на инвестициите във физически и човешки капитал, развитието на иновациите и обществото, основано на знание, адаптирането към икономически и социални промени, защитата и подобряването на околната среда, както и административна ефективност.

³ Дял на завършилите висше образование между 30-34 годишните - 36 %; Дял на преждевременно напусналите училище – 11 %; Повишаване на броя на децата, учениците и младежите от ромски произход, интегрирани в образователната система

Проектът „Студентски екип 2020“ може да бъде окачествен като:

- 1.) развиващ човешкия капитал чрез инвестиции в обучение на преките и крайни бенефициенти по ОП НОИР;
- 2.) насочен към развитието на общество, базирано на знанието, чрез пряко ангажиране на заинтересованите страни по осъществяването на образователни и научни проекти;
- 3.) подобряващ административната ефективност чрез изграждане на успешно и ефективно партньорство за постигане на целите на „добро управление“⁴, основаната от които – по-доброто включване и по-голямата откритост на управлението⁵.

Засилването на институционалния капацитет и ефективността на държавната администрация, включително и капацитета за управление на Структурните фондове и Кохезионния фонд, е може би най-точната „*хоризонтална политика*“⁶, като част от политиката на сближаване (Цел 1 „Сближаване“), към която е съотносим проектът „Студентски екип“ 2020.

Ако обаче трябва да открием онези „вертикални стълбове“ на европейското управление, в чието изграждане намира отражение настоящия проект, от тези над 30 области, в които Европейският съюз управлява програми, организира събития или приема законодателство, следва да открием областите „Научни изследвания и иновации“ и „Образование, квалификация, работа с младежта“⁷.

В рамките на политиката по сближаване, която ще се реализира в България през новия програмен период 2014-2020г. тези области намират изражение в Тематична цел 1 (ТЦ1) „Засилване на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите“ и Тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот“. И двете цели на политиката по сближаване са обект на финансиране по новата ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, която ще бъде разглеждана в следващата част от статията.

Ако вземем конкретно за пример ТЦ 1, и разгледаме как точно проектът влияе върху засилването на научно-изследователската дейност, можем да се позовем на емпирични изследвания на Регионалния иновационен монитор (RIM) и Европейската комисия, въз основа на които е изведено, че успешното сътрудничество и взаимодействие между партньорите в сферата на НИРД се постига стъпка по стъпка като се започне от т.нар.

⁴ Терминът „добро управление“ (good governance) първоначално се употребява през 70-те години на XX век предимно в областта на политиката на устойчиво развитие. С него се е обозначавало разбирането, че публичните институции трябва да вземат своите решения, да управляват обществените ресурси и да гарантират човешките права без да допускат злоупотреби и корупция и като съблюдават върховенството на закона. С тази философия международните финансови институции, като Международния валутен фонд и Световната банка, още през 80-те години на XX век започват да обвързват своите помощи и заеми с изисквания за гарантиране на добро управление от държавите-бенефициенти. Правата на гражданите по отношение на държавните власти и взаимнообвързаността на доброто управление и спазването на човешките права е развито в редица конвенции и резолюции на органи на ООН.

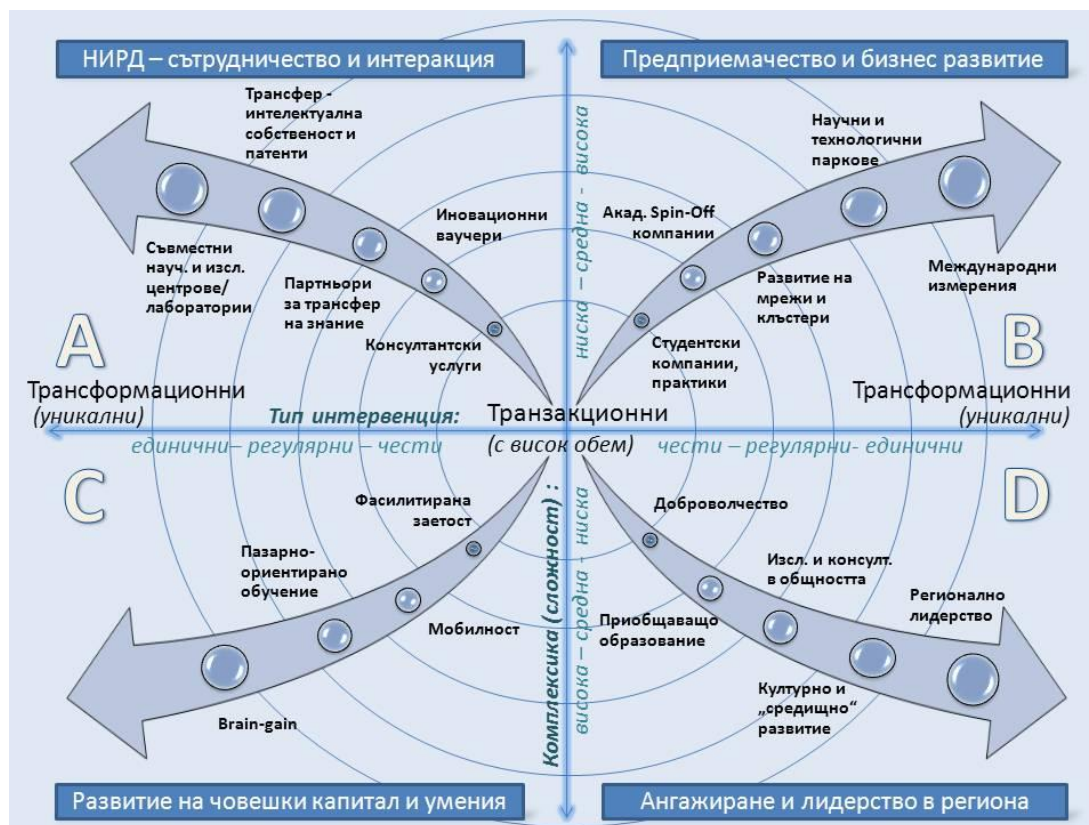
⁵ European Commission, A White Paper on European Governance, Brussels, 2001

⁶ Бел. автора: Под „хоризонтална политика“ се разбира такава, която намира изражение в различни области на обществения живот, в различни „стълбове“ на европейското управление, като политиките по образованието и научните изследвания (що се отнася доконкретния разглеждан проект).

⁷ Вж. подробно: http://ec.europa.eu/bulgaria/abc/eu_works/policies/index_bg.htm

„транзакционни“ проекти/мерки и се върви към осъществяването на „трансформационни“ дейности, които са по-редки и с по-голяма степен на сложност като за реализацията им е необходимо наличието на предишен опит и капацитет, изграден на база на интервенции от първи тип. Такива интервенции представляват проектите, свързани със създаването на университетски центрове/платформи за предоставяне на консултантски услуги в сферата на научните изследвания (фиг.1, квадрант А), а „посланическите екипи“ и предвидената за създаване по проекта „Студентски екип 2020“ онлайн платформа за консултиране са точно това.

Фиг. 1 Интервенции, свързани с участието на университетите в регионалната политика на ЕС по направления и степен на трансформационно влияние върху регионалната среда.

Източник: Изследване „Интелигентна специализация на регионите в РБ – участие на университетите в процеса“ (2013г.)

Ако пък вземем за пример съответствието на проекта с европейската образователна политика ще намерим съответствие с принципа за насърчаване на креативността и иновацията, включително предприемачеството, залегал като основен приоритет по отношение на развитието на образованието в новата стратегическа рамка 2010-2020г.

III ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ

Според представителите на академичната общност⁸ новата ОП „Наука и образование за интелигент растеж 2014-2020“ (ОПНОИР) е най-подходящият финансов инструмент, който да съпътства и катализира процесите по развитие на българското образование и наука през новия програмен период.

Създаването на подобна програма с индикативен бюджет от над 508 млн. евро⁹, осигурен по ЕФРР и ЕСФ, е не просто въпрос на осъзната необходимост, но и на активно и продължително във времето въздействие от страна на заинтересованите страни спрямо националните и европейски власти за програмирането на подобен инструмент¹⁰.

Първата приоритетна ос на ОПНОИР е насочена към наука и подкрепата на научните изследвания. В сферата на науката основните приоритета са: модернизация на НИР инфраструктура; интегрирана подкрепа за академичната мобилност и подкрепа за кариерното развитие на изследователите. В сферата на висшето образование основната цел е подкрепа на цялостната реформа във висшето образование: подкрепа за кариерното и професионалното развитие на преподавателите във висшите училища - ще бъдат финансирани мерки както в средното, така и във висшето образование, които са свързани пряко със служебните задължения и професионалното развитие на преподавателите.

Втората ос реално окрупнява целия спектър от мерки, насочен към подобряване качеството на образование (включително инвестиции в човешкия потенциал, зает в средното, висшето образование и в науката), със сериозен акцент във връзката между образование, наука и пазар на труда.

Третата основна приоритетна ос на програмата извежда на челно място мерките насочени осигуряването на адекватен достъп до образование.

Проекта на програма съдържа още мерки за международно сътрудничество и разбира се - за техническа помощ. Именно приоритетната ос „Техническа помощ“ се явява като потенциален източник за финансиране на проекта, макар и с оглед на представеното по момента, финансирането да е възможно и по други мерки от останалите приоритетни оси на програмата, свързани с развитието на науката и висшето образование.

Ако се спрем, все пак, на приоритетна ос „Техническа помощ“¹¹ следва да имаме предвид, че проектът попада в обсега на специфична цел „Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по Оперативната програма“. Дейностите по проекта попадат в обсега на допустимите за финансиране по приоритетната ос, а именно: публикации, бюлетини, медийни участия, телевизионни клипове, реклама, интернет страница; обучения за бенефициентите¹² и др.

⁸ В подкрепа на създаването на ОП „Наука и образование“ се обявиха БАН и нейните институти, Съвета на ректорите, висшите училища, студентските организации и социалните партньори.

⁹ По данни на МОН, актуални към м. септември 2013г. Сумата не включва националното финансиране.

¹⁰ Вж. подробно: www.daskalov.info/2013/01/15/opnoir, последно проверен на 15/10/2013г. в 15:54ч.

¹¹ С подкрепата на дейностите по тази приоритетна ос се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган. Необходимо е да се повишават уменията и на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата.

¹² Потенциалните бенефициенти по всички тях са: Министерство на образованието и науката и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, Българска академия на науките, образователни, обучителни и научни организации и институции, социално-икономически партньори,

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стратегическо е значението на бъдещата ОП „Наука и образование“ с оглед на възможността не само да обезпечи финансовото на българското образование и наука в комбинация с др. инструменти и програми (като ОП „Иновации и конкурентоспособност“), но и да се развитие необходимия капацитет за ефективно оползотворяване на средствата за постигане на заложените цели.

Представения в настоящата статия проект може да се финансира от тази програма, защото: а.) тя финансира дейностите по проекта като допустими за програмата; б.) проектът съвпада с целите на програмата – както по отношение на развитието на висшето образование и научната дейност, така и по отношение на изграждането на капацитет у бенефициентите за ефективно управление на проектите.

За да се реализира пълноценно „доброто управление“ по отношение на конкретната разглеждана политическа рамка по ОП НОИР – за висше образование и наука, а и по повод на останалите политики на ЕС, е необходимо активно действие в три основни насоки, които са опосредстват практическото приложение на тези принципи. Това са: а.) изграждането на гъвкава институционална рамка; б.) програмирането на ресурси, включ. финансови, за обезпечаването на политиката и реалното включване на партньорите в процесите на „правене“ на нещата и в.) информационното и експертно обезпечаване на процеса.¹³ Проектът „Студентски екип 2020“, като мултицелеви, спомага да постигането и на трите условия, което го прави истински ценен за програмата и политиката на ЕС в по-широк смисъл.

работодатели, браншови организации, центрове за професионално обучение, общини, неправителствени организации, извънучилищни педагогически учреждения, младежки организации, спортни клубове, НАПОО, Център за учебно-тренировъчни фирми в средните професионални училища, Национално представителство на студентските съвети и др.

¹³ Даскалов, Х., Изследване „Интелигентна специализация на регионите в РБ – участие на университетите в процеса“ (2013г.)

ИЗТОЧНИЦИ

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Даскалов, Х., Изследване „Интелигентна специализация на регионите в РБ – участие на университетите в процеса“ (2013г.)
- Даскалов, Х., Университетите като двигател на регионални икономически иновации. Международно висше бизнес училище, Ботевград, 2012
- Porozhanov, R. Challenges for Research and Universities, Seminar on Smarth Specialisation, 10-11.05.2012, Ministry of Education, Youth and Science

АДМИНИСТРАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

- Бялата книга на европейското управление, ЕК, Брюксел, 2001г.
- Проект на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, м. май 2013г.
- Протокол от Шесто заседание на тематичната работна група за разработване на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“, м. септ. 2013 г.

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ

- <http://sf.mon.bg/>
- http://ec.europa.eu/bulgaria/index_bg.htm
- http://ec.europa.eu/europe2020/index_bg.htm
- http://ec.europa.eu/invest-in-research/monitoring/knowledge_en.htm
- <http://daskalov.info/2013/01/15/opnoir>